

EP48 - Näravårdpodden träffar Anneli Jäderland och Marie Blom Niklasson

PRESENTATÖR: En podcast från Sveriges Kommuner och Regioner.

MARIE: ...det är lite härligt att få kliva in i någon annans målbild, som är liksom framme i sitt, det är lite skönt att få vara där en stund, det ger lite energi...

ANNELI: ...men jag tänker också så här att den högsta politiska ledningen har ju tagit beslut på lång sikt och det här är ju över år ett arbete som man behöver stödja och följa...

LISBETH: Välkomna till Näravårdpodden. Idag ska vi prata om något så viktigt som ledarskap och det ledarskapsprogram för omställningen till Nära vård som vi ger från Sveriges kommuner och regioner. Så välkomna till podden Anneli Jäderland och Marie Blom Niklasson

ANNELI: Tack.

MARIE: Tack så mycket.

LISBETH: Känns det bra att vara här?

MARIE: Absolut.

ANNELI: Det känns väldigt roligt att få prata om någonting som är så viktigt och som är så kul och spännande att få vara med om som ledarskapsprogrammet.

LISBETH: Jag håller verkligen med, ledarskap är alltid så spännande och så viktigt och att få prata om programmet. Vi kommer ju också att i det här poddavsnittet få höra röster från deltagare i programmet, så det känns extra roligt att ha den kombon, med er som håller i programmet tillsammans med deltagare,

det ska bli spännande. Jag tänker vi kör rakt på och pratar lite grann om vad är det här för program? Kan inte ni berätta om programmet?

ANNELI: Marie, kan inte du börja du som är med från allra första början, allra första starten, hur kommer det sig?

MARIE: Ja, hur kommer det sig? Ja, men man hör ju ofta att oj, här krävs nu modiga och starka ledare som ska leda omställningen och vi funderade ganska mycket på det. Vad är egentligen en modig och stark ledare och är det så att vi skulle kunna försöka hjälpa till att definiera lite? Men också kanske sätta ihop lite ledare som är på väg och som gör den här resan tillsammans så att vi kanske kan utforska lite områden. Vi kan stärka och peppa varann och så. Det var egentligen lite kort bakgrunden till varför vi ville starta det här programmet. Ensam är verkligen inte stark.

LISBETH: Och hur många gånger är det nu har vi kört det här programmet? Är det fyra omgångar? Fem omgångar, vi har kört i fem omgångar.

ANNELI: Och den här hösten, nej, vad säger jag, det är ju vår, den här våren har vi varit fullskaligt digitala och haft väldigt många deltagare och det har ju varit en tillgång och en utmaning i samma stund. Att få möta så många människor men inte se dem. Men att få ha deltagare med som följer och som deltar på mötet, så att vi ser några stycken men det digitala har inneburit stora möjligheter för oss så att vi haft många deltagare.

LISBETH: Ja, du måste ju säga vad som är många.

ANNELI: Många, vi är nio hundra.

LISBETH: Ja.

MARIE: Och jag tycker det är så häftigt också för jag minns när vi stod här i början på pandemin och så funderar vi på hur ska vi nu göra med ledarskapsprogrammet? Vi har ju bara kört i fysisk form. Det måste ju ändå

vara så. Men så kände vi nånstans att nej alltså här pratar vi om omställning och våga och också försöka ställa om och prova då vore väl jättekonstigt om vi inte gjorde det själva. Så det tycker jag också är häftigt på något sätt att ställa om ett helt program och se att ok, det blev något annat, men det blev väldigt, väldigt bra. Det krävs ju kanske jobb och krävs lite mod men jättekul att se att ja det blir bra även på andra sätt.

LISBETH: Ja, jag tänker att det fanns så många dimensioner i det där när vi skulle göra det valet. Jag tyckte att det var ganska svårt, precis som du, säger Marie där i början. Att är det rätt, ska vi göra? Vi visste inte riktigt vad pandemin skulle, hur den skulle utvecklas. Det som jag tycker är så härligt det är att vi såg att trots en pandemi så har det funnits ett sådant intresse för det här programmet. Men jag tänker att innan vi går vidare och börjar pratar ännu mer om förväntningar och våra erfarenheter och så. Vad är era svar på varför man behöver ett ledarskapsprogram då för den här omställningen till Nära vård, varför är det viktigt?

ANNELI: Jag tänker både direkt från hjärtat nu och kopplat till många års arbete i socialtjänsten. Det här är en omställning där man behöver göra den tillsammans med så många. Och någon måste börja och ta lead någon, måste vara i varför-frågorna och det är klokt att börja med ledarskapsfrågorna i en så stor omställning. Så att man behöver vara många och dela ordet och det gäller historierna om varför och vart vi ska, så att ledarskapet får en stor betydelse för ett kommande, kanske ett redan pågående paradigmskifte för vården och omsorgen. Så ledarskap och att vara starka ledare tillsammans. Alltså det här med att verkligen hitta varandra. Och en sak till som jag tänker som är så väldigt viktigt när vi är många i ledarskapsprogrammet. Det är ju det här att jag och Marie har inte svaren men tillsammans med dem vi möter så kan vi se framgångar och dela de erfarenheterna gemensamt för det är en vinst av att gå ett ledarskapsprogram, många tillsammans.

LISBETH: Just det, vad tänker du Marie, tack Anneli.

MARIE: Ja, men jag håller absolut med om det helt och hållet och jag tänker också på det här med som jag sa inledningsvis här. Modiga starka ledare, att en stor omställning som vi är i nu kan ju också skapa lite rädslor och alltså hur ska jag ta mig an det här, hur ska jag göra? Man känner pressen på sig att här måste jag göra och leverera något, men jag vet inte riktigt i vilken ände jag ska börja. Att det kan vara skönt att komma ihop med andra och det kan också vara skönt. Kanske att på något sätt ändå blir lite knuffad framåt i sitt görande. Det är lätt att vi fastnar i de här långa planerna. Vi ska tänka ut allting och göra nån sån här masterplan för flera år. Men vi vet väldigt mycket, när det är så här stort och komplext så kommer det inte hjälpa oss framåt utan det är andra sätt som är mer verksamma, hjälpsamma i det omställningsgöret. Så att därför så kände vi också att vi vill på något sätt underlätta eller vara hjälpsamma i chefer och ledares uppdrag i att leda omställningen och ofta är det här som kanske inte finns eller vi har inte det med oss i våra vanliga utbildningar som vi har gått. Hur leder och driver man utveckling i komplexitet, hur kan nätverk hjälpa oss? Vad är vikten med att jag ska involvera invånarna i allt jag gör, räcker det inte med att vi tänker själva. Så att ja, vi har försökt att sätta ihop en hel del hjälpsamma delar i programmet som vi vet av både forskning och erfarenhet är viktiga komponenter när man driver just storskalig utveckling.

LISBETH: Jag tänkte vi lyssnar på några av deltagarna och vad dom hade för förväntningar inför att dom skulle starta vårens program.

PRESENTATÖR: Varför söker man sig till ett ledarskapsprogram om Nära vård? Vi frågade Gabriella Mueller Prabin, som är socialchef i Kumla kommun.

GABRIELLA: Jag hoppas på att vi ska känna att vi gör en förflyttning, att vi har någon form av riktning. Nu ska vi ha en dag här i april tror jag det är för hela länet, där vi också ska diskutera den gemensamma målbilden och då blir det ju också lättare på något sätt att förstå vilka steg vi kan ta. Så det jag hoppas på, att det ska ge oss en gemensam bild av vad Nära vård är, för det har väl inte riktigt varit så lätt att greppa skulle jag säga. Framför allt inte för de som inte jobbar med det dagligen. Jag hoppas också att man ska se vår

hälso- och sjukvård som en naturlig del av primärvården. Det är en sådan här jätteviktig fråga, tänker jag för börjar vi prata om vår hälso- och sjukvård kommer kommunens hälso- och sjukvård som primärvård. Då har vi tagit ett ganska stort steg.

PRESENTATÖR: Anna-Lena Danielsson, ordförande för hälso- och sjukvårdsnämnden och regionråd i region Västerbotten.

ANNA-LENA: Ja förväntningar förutom då både att lära av andra och att bli inspirerad så är väl förväntningarna att vi tillsammans i Västerbotten ska kunna fortsätta att jobba med det här. Det vi lär oss under programmet för att kunna ta fram en framtidsbild till exempel. Att samtliga kommuner och regionen tar ett beslut om en gemensam bild som vi ser av den Nära vården. Men också mod. Att den inger oss mod att testa, mod att försöka. Och funkar det så växlar vi upp men funkar det inte så lägger vi liksom bort det och då har vi provat och inte göra för stora grejer utan att för mycket prestige i det utan ja mod skulle jag säga.

LISBETH: Jag tänker på en sak som vi inte har sagt här i inledningen. Det var ju att den här våren var också första gången som vi hade med både förtroendevalda och tjänstepersoner som var inbjuden till programmet, precis som Anna-Lena som kommer från politiken och Gabriella som jobbar som socialchef. Varför gjorde vi så?

MARIE: Det blev ju jätteviktigt, vi har ju fått såna förfrågningar och en sådan önskan om att det här är en sån stor omställning, så vi måste vara många som känner till den. Vi hörde från förtroendevalda i början av programmet, hjälp oss att klä oss, hjälp oss att få samma språk så att vi kan driva det här tillsammans med tjänstepersonerna.

LISBETH: Ja, Annelie får berätta.

ANNELI: Jag tänker också så här att även politiska ledningen tar ju beslut på lång sikt och det här är ju över års arbete som man behöver stödja och följa. Så att

känna tillit till att tjänstemännen har dom verktyg man behöver och själv kunna vara med och efterfråga och följa ett arbete som inte liknar det vi tidigare har gjort, kändes väldigt angeläget. Förtroendevalda har uttryckt en önskan om att bidra till en Nära vård och det finns fler ord om det idag tillsammans, gemensamt. Man möts också mellan seminarierna tillsammans. Det är väldigt hjälpsamt.

LISBETH: Just det, för de seminarier som vi har dom är uppdelade för förtroendevalda och för tjänstepersoner för sig och sen är det som du säger Annelie, att man möts hemmavid. För kan ni inte säga någonting också om det i hur programmet är upplagt, för det är ju inte bara ett antal seminarier utan det finns ju ett sammanhang, så om någon av er berättar lite om det?

MARIE: Det finns en tanke i upplägget som också handlar om förflyttning. Där det första seminariet när vi träffas handlar om att formera sig, egentligen att få samma bild av vad är Nära vård? Varför ska vi ställa om till Nära vård hos oss, vad är mitt varför, vad är vårt gemensamma varför? Men, också lite grann att förstå vilka är vi som leder systemet för omställningen till Nära vård? Att på något sätt ge alla en chans att få samma bild av var vi ska någonstans. Vi pratar mycket målbild där också, hur ska det se ut när vi ska framåt. Det andra seminariet, det handlar om att komma i görande och det var lite det jag var inne på tidigare, att det känns viktigt det här att också inte göra för långa planer, att inte tro att man kan tänka ut allting, utan här är vi många som också måste göra. Vi måste styra och leda på nya sätt. Vi måste ta initiativ, vi måste komma utanför vår vanliga omloppsband. Det pratar vi ofta om. Att liksom ställa om, det gamla är inte riktigt giltigt längre, inte allt i alla fall. En del är det, men inte allt. Vi måste också både tänka och våga göra. Det var roligt att du nämnde så här också, att mod att våga testa och att våga göra på nya sätt. Det tredje seminariet, det handlar mycket om att fortsätta vara i görandet. Men att också bli uthålliga att fundera på, hur bygger vi det här nu så att vi kan jobba med det här under en lång tid. Så det är lite kort om seminarierna. Sen har vi fyllt dem med lite olika saker, lite målbild och så i första seminariet. Andra pratar vi mycket tjänstedesign, att förstå den logiken, tjänstelogik, för det handlar ju väldigt mycket om det. Ett

tjänstelogiskt omställningsarbete. Och vi pratar digitalisering, vi pratar ekonomi. Vad utmanar det här, vad utmanar omställningen och hur kan vi hantera det?

ANNELI: Förlåt mig nu avbröt jag dig, Lisbeth. Jag tänkte bara dom här gemensamma seminarierna vi har mellan de här tre, vi kör detta parallellt så vi har för tjänstepersoner och så har vi förtroendevalda. Och vi kör ungefär samma program, något kortare tid för förtroendevalda, men vid två tillfällen så möts vi allihopa och då har vi ett exempel där det här levs fullt ut, som Alaska och där man verkligen får fördjupa kunskapen om integrerade vårdteam som hjärtat i en verksamhet. Så det har visat sig vara väldigt energigivande. Det har stannat kvar. Det berättar man om i utvärderingarna.

MARIE: Det är lite härligt att få kliva in i någon annans målbild som är liksom framme i sitt. Det är lite skönt att få vara där en stund, det ger lite energi, sen behöver man ju kliva tillbaka och så behöver man vara i sin egen målbild. Men det är lite härligt att få kliva in och få se, vad kan vi lära av Alaska?

LISBETH: Jag tänkte på en sak som också kom upp i Anna-Lena och Gabriellas förväntningar inför och det var ju det här med kommunens roll i den Nära vården. För det var också en sån här förväntning inför som jag hade och som jag tycker vi delade. Det var ju också att det här måste också kännas angeläget, för det är angeläget för dom som är ledare, både förtroendevalda och tjänstepersoner inom den kommunala hälso- och sjukvården och omsorgen, socialtjänsten. Anneli, du som har den erfarenheten med dig så starkt i ditt bagage. Vad tänker du och reflekterar du inför både rösterna och det här perspektivet?

ANNELI: Att det verkligen är, att framtiden bor i det gemensamma och att socialtjänst och kommunernas arbete med hälso- och sjukvård är ett gediget grundarbete, men man har inte, man har inte samma, om jag skulle stanna upp, och jag har tänkt på det ganska många gånger tidigare, så tänker jag så här att hälso- och sjukvård de är väldigt starkt knutna till evidens, diagnos.

Och att man vill ge en bestämd insats. Socialtjänst har jobbat och kommuner jobbar mycket och starkt med relation, skapa allians, kanske lite osäkrare i metod och att vi har någonting att lära varandra när vi möts i nya gemensamma team. Så vi har styrkor i olika styrkor och de gifter sig väldigt fint om vi skulle vara i ett team tillsammans. Och jag tycker det är väldigt roligt att vara programledare med en sån gedigen hälso- och sjukvårdspersonal med att jag har så många år i socialtjänsten, det gör ju att det är på de här möjligheterna på ett mångdimensionellt sätt.

MARIE: Och jag tror att det är erfarenhetsutbyte som kommer eftersom man då är med både från kommuner och regioner. Det är jag också ganska glad för, att vi inte har ett program för varje utan här jobbar vi verkligen tillsammans och jag tror att de erfarenhetsbyten som man får kanske både på hemmaplan i sitt län där man liksom träffas och pratar om samma omställning och hur vi ska göra tillsammans men också andra i programmet att man faktiskt kan. Jag tror man utbyter en hel del erfarenheter och får nya tankar och kanske få hjälp att komma ur sin omloppsbanda. Bara genom att höra och få andra perspektiv. Jag till exempel med min hälso- och sjukvårdsbakgrund, jag har ganska dålig kunskap om kommunernas arbete i det här så att jag tycker också att jag lär mig jättemycket hela tiden.

LISBETH: Och vi kan väl säga också att på det sättet har det här programmet också lockat kommuner för vi har haft en bra representativitet från den kommunala sidan också, men det har verkligen gjorts tillsammans och jag tycker precis som ni säger, det är ju också det som är styrkan och det som skapar så mycket kunskap och lärande. Jag tänker om vi skulle vara kvar i det lite grann då. Vilka erfarenheter kan vi då dra kring det här programmet? Vad har förvånat er mest? Eller vad tycker ni att ni har lärt mest av eller?

MARIE: Jag tycker att jag lär mig hela tiden måste jag säga och jag tycker det är så fantastiskt intressant med all den energi som finns. Den vilja som verkligen är så stark. Det här som vi hörde innan att man ville ha modet att testa. Jag tänker ofta på att det finns sånt mod hos alla som är med. Det gör mig

jättejätteglad. Jag hade nog kanske hoppats på det innan, men jag, jag tycker att jag får det bekräftat gång på gång.

ANNELI: Jag kanske inte är förvånad, men jag är på något sätt också tacksam för de seminarierna vi har när vi möter många. Det viktigaste händer ju inte när vi möts då, för det är otroligt inspirerande och vi får lära oss mycket utan det är det som händer emellan gångerna och vi förstod ju ganska snart att vill vi att det ska hända på riktigt, då måste man mötas hemma. Och vi har emellan de seminarierna som vi har haft bjudit in till ett som vi kallade länskontaktmöte. Alltså, man har plockat upp sina bästa medarbetare och sen så möter vi dem mellan seminarium. Vi förbereder seminarierna tillsammans med dem. Det finns så starkt engagemang att dela erfarenheter och att hjälpas åt och det ger mig så starkt hopp för att det här verkligen kommer att hända tillsammans. Så mellan de gånger vi ser så möts de här deltagarna i länet eller i de grupperingen som man har funnit bäst för sig. Och att man som nu till hösten redan har funderat över, hur ska vi rigga våra arbeten emellan dom seminarier vi har? Vi kör ju ett höstprogram också med ännu fler deltagare, det är tvåusen. Men så att det är den kraften som deltagarna visar när de organiserar sig mellan seminarierna, den är imponerande. Inte förvånad men imponerad

LISBETH: Ja, jag har också fått höra många som beskriver just det här. De här länskontaktpersonens roll, men också det häftiga sammanhang som blir hemma när man möts över kanske gränser som man annars inte hade mötts i, men med också så tydligt delande av ny kunskap, för man har ju lyssnat på inspirerande föreläsare. Man har fått ny kunskap och det där har man ju delat på nåt sätt och får chansen att reflektera kring. Jag tänkte att vi återkommer till lite röster från programmet och lyssnar på lite erfarenheter från deltagarna.

PRESENTATÖR: Nu när programmet är avslutat är vi såklart nyfikna på att höra vad deltagarna tyckte om det. Regionrådet Anna-Lena Danielsson igen.

ANNA-LENA: Utbildning är jättebra om man ska säga, allt helt relevant. Jag känner, visst det kanske är vissa saker som man känner igen, men det skadar definitivt inte, när det kom in i ett annat sammanhang. Man har liksom paketerat in det i den Nära vården och där man också tänker in och det tycker jag är jätteviktigt, att det inte bara hälso- och sjukvården, i den regionala som man pratat om. Utan då är det ju kommunen som har minst tjugofem procent av primärvården som ligger på kommunerna och det kommer säkert att bli än mer. För det första att man där får en ögonöppnare att det faktiskt är så men sen också att vi har en del sjukhusvård. Allt det vi gör i regionerna ska ju vara Nära vård. Sen har vi en specialistvård som man behöver göra på sjukhus och så. Men, sen ska du ju hem? Och då är ju det en del av den Nära vården och det är Nära vård om jag får kontakt på ett enkelt sätt så det är ju inte avstånd som är Nära vård utan det är ju tillgängligheten, skulle jag vilja säga.

PRESENTATÖR:Ulrika Westerlund, socialchef i Vännäs kommun.

ULRIKA: Jag hade ju en gyllene chans i och med att jag var så ny när det här började så gick jag in och börja syna det här själv på ett sätt då. Och då det normala är att man ska in i dom där fällorna då när man kommer som ny och tänka, men det är så här det ska vara så det här har varit jättebra. Jag märker också att jag suttit i de här stora, ja men verksamhetschefer i den stora enheten på regionen kanske, så märker jag att en del slår sig för bröstet ”men det funkar bra idag och vi är redan där och vi har ju ett avtal” och så. Men jag tycker att det här är mer en kulturförändring än ett avtalsskrivande. Jag upplever den här ledarutbildningen mer som kulturförändrande, mer synsättsförändrade än att vi ska hålla på och jobba med de här avtalen. Jag har nästan blivit lite provocerad därför att då slår man sig för bröstet, vi är redan framme och jag tänker nä det är ni inte alls det. Ni har jättemycket kvar, hela region Västerbotten har hur många murar mellan sig som ni måste brottas med. Du tycker att du har gjort din läxa, men ni har inte gjort läxan tillsammans i regionen och så känner jag i min egen kommun då? Ja, men jag har inte gjort hemläxan än heller internt.

LISBETH: Hör ni en kulturförändrade utbildning, vad tänker ni?

ANNELI: Ja. Det är några som brukar säga, det här är en klimatfråga. Jag tänker att en kulturförändrande utbildning innebär, det visar på ett maktskifte på något sätt. Dels att överlämna makten till de vi är till för att bestämma om när och på vilket sätt jag kanske vill ha min vård och då måste man prata mycket. Så det har med kulturen att vara profession som vet bäst och som vill ge vård. Det är en sådan fråga vi pratat mycket om, för vem och på vilket sätt? Och vi har ju kontinuerligt med röster från anhöriga erfarna och från patienter/brukare och den rösten ska ju vara mycket, mycket starkare i vården och omsorgen framöver och det tänker jag lever vi i programmet, det är kultur förändrande. Det är lite en maktförskjutning som vi arbetar med att överlämna och att kunna vara mer i sin värld. Och få en sammanhållen vård och omsorg. Det tänker jag är, det är också viktigt att få arbeta på det sättet. Inte jobba i gränserna utan vara i mellanrummen, för det är ju där vi är mest.

LISBETH: Precis, härligt med både kultur och klimat. Jag tänker kultur och det handlar ju om att om att odla, att se till att det växer och om klimatet. Men vad tänker du Marie?

MARIE: Men jag tänker lite samma. Men jag tänker också på att man pratar om att det är så svårt att ändra kultur, det sitter jag och funderar på nu. Men jag tror att även där är det här görandet, att det utmanar ju jättemycket såklart. Det utmanar den här makten och som det ser ut idag. Men att här behövs väl återigen det här modet som vi pratar om, att ändå liksom våga göra. Man får inte till en kulturförändring bara så där, utan det är ju ett gediget arbete som behövs. Jag tänker också en del på som vi har pratat om tidigare kring digitalisering, sitter jag och tänker på när vi har pratat om det som en självständighetsreform. Det är nästan så att jag tänker att ganska mycket av hela omställningen till Nära vård är något av en självständighets reform? Att skapa, att ge människor möjlighet att vara så självständiga som möjligt, att känna sig så trygga som möjligt. Om man har det lite som ledstjärna då har man både ändrat kulturen och arbetssätt, att man kommer åt så många olika saker.

LISBETH: För det tycker jag också en sån sak som man lär sig precis som ni säger för varje program man får delta i dom samtalen. Vi har ju också haft en, jag kallar det en kvartett, men vi har ju också haft personer som har reflekterat under programmet och under de här seminarierna. Det har varit fantastiska samtal att få ta del av och att känna hur den här på något sätt rörelsen verkligen gör skillnad på riktigt i dom olika regionerna och kommunerna och hur det spelar roll. Det har varit otroligt lärorikt. Jag tänker också att jag får i alla fall möta av och till ”ja, men vad är Nära vård?”. Vi behöver ha en definition och då tycker jag att Anna-Lenas sätt att beskriva blir ett tydligt sammanhang. Jag tror att utbildningen också har någonting, man får tiden att se hela sammanhanget och den här självständighetsreformen är själva bärandet i den här omställningen.

MARIE: Jag tror också att det är viktigt, det här som vi gör i början på utbildningen att vi tillåter oss att vara i den här ”varför frågan” ganska länge. Jag tänker att ska man komma åt en kulturförändring så behöver man borra ganska djupt i den. Både vad är vårt varför? Men liksom ända in i sig själv och hitta, vad är egentligen mitt varför? Jag tror att det är också en stor drivkraft i att vilja omställningen, att orka och att också liksom knuffa på, när man hittar in i sitt eget, sin egen värderingsbank och kan liksom sitt kompass efter det.

ANNELI: Nej, men jag minns mitt första deltagande i programmet och var det ju ett fysiskt möte och i en av övningarna så gick man runt i rummet med en lapp på magen och så sa man det här är mitt varför. Och det var en så stark upplevelse för det var så många som sa, det här har jag längtat efter, det var därför jag blev sjuksyster, det är därför jag är socialarbetare, jag ville arbeta så här, jag vill arbeta tillsammans. Jag vill vara inlyssnande. Jag vill inte ha 15 minuter och nu kanske jag kan få göra det. Jag tänker också att det finns rätt mycket kraft att släppa lös om man inte alltid gör på det gamla sättet. Kraften hos alla medarbetare och kraften hos dem som vi är till för att styra över med tillit, styra över de tillfälligheter när vi möts. Vad betyder det här

för dig, alltså de här ögonöppnande frågorna. Att vara i varför är väldigt starkt och jag tror att vi får fortsätta prata om det för att det räcker inte med att ledare håller i varandra och pratar om det här varför, det måste liksom inte bara sippra ner, det måste talas om länge och ofta.

LISBETH: Och jag tänker, det tycker jag också att jag har lärt mig under programmet att vi bygger precis som ni har berättat om, vi börjar med varför det är en målbild och så, men att också hela tiden i sitt ledarskap komma tillbaka till det som man inte tänker nu var det där gjort nu var mitt varför klart, eller nu var målbilden färdig. Utan allt det som vi sen bygger på med teori och med görandet verkligen har det som kompassriktning och det tycker jag att ni gör så bra i programmet också, att det hela tiden finns med. Ni pratade också om de kunskaps- och teoribildningar som finns bakom, hur man förändrar komplexa system. Kan ni inte berätta lite grann om dom passen för vi har ju också pass i programmet där forskare finns inne, där det kommer tjänstedesigners där vi får verktygen i görandet men också verktygen i den forskning som finns på området.

MARIE: Där har vi Klara Palmberg Broryd som är med oss i två seminarier som är forskare och skrev sin avhandling på att leda och driva utveckling i komplexa system och jag gillar Klara så mycket. Jag gillar dels hennes teoribildning, men jag gillar också att hon har använt den praktiskt i sitt arbete när hon har lett storskalig förändring, så känner jag att det känns liksom bra. Det är ju en viktig bas, hon har skrivit en bok också som finns att ladda ner om man vill fördjupa sig lite men också få hjälp av frågeställningar och sånt där att jobba med. Men jag tänker också att vi hämtar en hel del från NHS och Helen Bevan "Leading large scale change", finns det ju också väldigt mycket forskning om och med nätverks teorier som man också behöver förstå lite mer. Det är även det att ensam är inte stark när man driver storskalig utveckling. Att man behöver förstå teorin bakom, man behöver också såklart arbeta med det och det kan jag tycka är en utmaning ibland. Wow, det här är ju klockrent. Oj, vad bra. Oj, vad bra, så här är det ju men att ta det och sen gå hem och liksom göra enligt det är ett ganska stort steg, det vet jag, så vi försöker också jobba med det här. Vad

betyder det för mig då? Vad innebär det om jag ska jobba med nätverk, vad behöver jag gå hemma göra? Vad är mitt görande? Men vi jobbar ju också med tjänstedesign där det också finns mycket forskning kring tjänstelogik och som också är vägledande i hela omställningen.

LISBETH: Och där tänker jag just det här att på riktigt involvera dem vi finns till för, alltså i görandet. Då förändrar man ju också sitt tänkande för när man får den ögonöppnare som det ändå alltid blir skulle jag vilja säga, när man verkligen tar in den enskilda personens perspektiv, en patient, en brukare, en klient, en invånare så ser man ju saker på nya sätt. Och det är ju också ett sätt att utveckla sitt sätt att tänka som sen i sin tur förändrar sättet att handla i nästa steg. Så jag tycker den här kombinationen av precis det vi är inne på, bottsna i sig själv, vad är mitt varför? Göra tillsammans men också ha en god teoretisk grund att stå på.

MARIE: Vi ställer ju också krav att man måste komma i göranden, mellan varje seminarium så designar man själv, vad är det jag behöver göra givet det vi har pratat om idag? Det kan ju handla om till exempel att leda i komplexa system eller det kan vara tjänstedesign eller någonting, men att fundera över vad betyder det här för mig? Vad betyder det att jag behöver gå hem och göra annorlunda till nästa gång och då uppmuntrar vi till att man kan dels diskutera länsvis, vad är det för kliv vi behöver ta i vårt län gemensamt här till nästa gång? Men framför allt, vad är mitt görande i det här och att också precis som du är inne på Lisbeth att reflektera att göra kopplingen, teoribildningen kring det jag går hem och gör för att liksom reflektera och utvecklas och få med sig kanske en ny känsla, att vi kan ställa om våra tankar, när vi också gör saker på nya sätt så kan vi börja tänka på nya sätt.

ANNELI: Det jag skulle vilja lägga till här, det är när man kan spåra tidiga tecken på när människor gör på nya sätt om man säger att man skulle behöva definiera, vad är Nära vård? Men det vi hör är ju att deltagarna använder ord som vi har våra chokladklumpar, det är ju tack vare Klaras teori. Vi har vår systemledning, alltså att vi har ett gemensamt språk för någonting som vi inte har arbetat med tidigare. Och jag tänker att en bakväg till att få

formulera vad är Nära vård, det är att arbeta med den här förflyttningen, då blir det tydligt, detta är vård. Så att man lever det snarare än att man skriver det. Utan det ger ljus framåt, den här förändringen och då är det inte så svårt att prata om det sen. Men det är de här som går först, de här chokladklumparna som hittar varandra och så utvecklas det gemensamma erfarenheter. Och det kan vi ju då beforska framöver men att det är ju är den levda erfarenheten som kommer vägleda oss i Nära vården. Och det känns så klokt. Det är på den vägen man skapar tillit till att de bär. Inte att man har skrivit den här femårsplanen som ska revideras. För Klaras bok är ju så vägledande och när Dag Norén pratar om äkta team, vad är det att vara äkta? Det är där som jag tror professionen har längtat efter att få bli mött av dem som är överens och ringer varandra när man har varit hemma.

MARIE: Jag får några tankar nu när du pratar Anneli, jag tänker att hela omställningen, man vill ju skapa trygghet och självständighet. Men när jag också hör ibland deltagare från ledarskapsprogrammet prata om att vi har blivit tryggare i vår omställningsprocess därför att vi nu pratar vi om det på samma sätt och vi vet att vi menar samma saker och när vi är i vårt görande så är vi liksom överens om att vi vet vad vi vill. Få fram att förut var det mer otryggt, tänk om programmet skapar lite trygghet?

LISBETH: Det är så häftigt för jag tror nästan inte att vi har en enda podd där inte ordet trygghet kommer upp i någon dimension. Det är nånting med tryggheten. Vi får fånga den med. Ja, jag tänker också när ni pratar, så tänker jag tänk ändå vilken omställning det är i ett ledarskap att leda på det här sättet, för vi är ju så mycket mer tränad på, som ni var inne på, att skriva fram planer. Gärna ganska högt upp i ett hierarkiskt system för att sedan tänka nu ska vi implementera och förhoppningsvis ska vi sprida det stort. Till att lära sig andra teorier om hur komplexa system faktiskt förändras och vågar ta det ledarskapet. För det är ganska, ja på många sätt, ett helt omvänt system, i många delar. Ja, jag tänkte vi ska låta våra deltagare också blicka lite framåt på framtid, lite nya röster.

PRESENTATÖR: Vad inspirerade dig från programmet och vilka drömmar har du om framtiden? Vi lyssnar till socialnämndens ordförande i Kumla kommun, Annika Sjökvist.

ANNIKA: Alltså, jag vart väldigt inspirerad. Det finns ju något som heter Alaska modellen som vi hade i ledarskapsprogrammet, att bilda team. Det tycker jag verkar väldigt spännande och inte bara då för de äldre utan att man vill ha team för yngre och kanske de som är psykiskt sjuka. Att man bildar team både från primärvården, kanske från USÖ, slutenvården och kommunerna. Att man jobbar ihop som ett team för att man inte ska slussas emellan som vårdtagare eller patient. Det tror jag skulle vara ypperligt att testa, det tycker jag låter jättespännande.

PRESENTATÖR: David Ring, utvecklingsledare Nära vård, region Östergötland.

DAVID: Även våra medborgare, individer, brukare gör ju också en resa, har gjort en resa och gör en resa just nu också precis i det här. Vi har ju en massa andra branscher, där vi som individer har fått liksom kliva in och ta ett mycket större ansvar. Vissa av oss har tyckt att det där borde ju de andra fortsätta sköta, inte ska väl jag behöva göra detta också så att säga. Och vissa tycker att det är en jättefin möjlighet att kunna styra mer av privatekonomi eller vad det än må vara på egen hand. Om man tar det exemplet kopplat mot våra bankappar och hela det servicen där vi förut gick och ställde oss i kö och hade en oftast en bankgubbe eller gumma som sa hur vi skulle leva våra liv och som skötte och tänkte åt oss. Idag gör vi väldigt mycket mer, man köper aktier och man flyttar fonder och man deklarerar via en telefon väldigt enkelt. Idag skulle inte jag kunna tänka mig att backa på det överhuvudtaget utan jag har bättre koll och äger mycket mer av möjligheterna själv och så tror jag det är det i vården med, att vi har en grupp som traditionellt ser gärna att du som doktor berättar för mig hur jag ska leva mitt liv och jag lyssnar på det och gå därifrån och gör det. Och de kommer tycka att vi börjar tappa bort oss lite, att vi börjar tappa bort våra roller vem är expert på vad och ska inte doktorn säga egentligen hur jag ska göra, det ska väl inte jag egentligen lägga mig i och så vidare. Den gruppen finns ju, den har vi ju

identifierat i olika studier och så där. Men vi har ju en betydligt större grupp medborgare som vill vara med mycket mer och tror sig kunna vara med och bidra både för sin egen del och för andra och för anhöriga inte minst. Och det tror jag är den stora skillnaden framgent, delaktigheten och om jag får säga förutsägbarheten. Men jag tror vi som patienter kommer att vara mycket tryggare i en förlängning därför att vi kommer ha mycket bättre koll på, vad är nästa steg i min planering. Om det blir så här, vad gör jag då? Om det blir så här, vad gör jag då, vem vänder jag mig till? Jag tror vi kommer ha mycket mer strukturerade kommunikationsvägar in som blir mer individanpassade efter mig. Nu börjar vi närma oss det vi tror att medborgaren kan klara, och inte bara kan klara utan troligtvis kan göra det mycket bättre än vad vi har lyckats göra i vården just för dig därför att du har mycket bättre koll på just dig. Vi vet vissa bitar av dig och i dig har vi lite koll på men som helhet har du bättre koll. Och att det blir på totalen mycket bättre om du styr och vi hänger med än tvärtom.

PRESENTATÖR: Gabriella Mueller Prabin, socialchef, Kumla kommun.

GABRIELLA: Vi har någon sån här dröm hos oss om att vi ska ha riktiga team. Så har vi sagt runt våra brukare och tittar vi då på våra äldre till exempel, så att alla professioner som skulle kunna bli aktuella att samlas kring individen för att sedan i så fall titta på vem som kan släppas ut därifrån, vem som inte behövs. I dagsläget så är det ju så att vi har vissa professioner som är med och sen ska den professionen bedöma om du ska med och det tänker jag att vi kan ju inte alltid vara den andra professionen skulle kunna komma in. Då är det bättre att vi samlar alla professioner runt individen och utifrån det sen så plockar vi bort i stället om professionen tycker att de inte behövs. Men då får vi ett riktigt team runt individen och då kan vi också sätta in rätt insatser från början utifrån vars och ens professionella bedömning.

LISBETH: Ja, vad tänker ni om framtiden när ni lyssnar på våra kloka deltagare?
Anneli, vad kommer i ditt huvud?

ANNELI: Jag hoppas att jag är en av dem som får vara med om det där, att bli bemött som en hel människa i vården och att de som jag har arbetat med, jag har jobbat i missbruks- och beroendevård och jobbat med människor som har haft det svårt på olika sätt. Och de har aldrig blivit bemött för sin kropp, utan alltid för sitt problem och inte som en hel människa. För man blir sin diagnos eller man blir sitt bekymmer, men man är ju i första hand Marianne eller Ola, så man är ju en person och jag tänker att systemet som är så himla bra i delarna skulle bli helt fantastiskt om det höll ihop. Och jämnare och möttes i mellanrummen, så att i framtiden är jag övertygad om att det är en självständighetsreform. Och att makt kommer fördelas bättre i det här med att jag äger att styra och leda mitt liv till hälsa med hjälp av vården och omsorgen. Jag känner mig tillitsfull och glad för att jag får vara med om att det här händer. Så tänker jag, så jag är väldigt hoppfull. Vi vet att hindret kan vi hantera, men om man inte gör något, då det händer ingenting. Så att vi rör på oss.

MARIE: Jo men jag tänkte att som också nämndes här nu, invånarna gör också en resa. Att det känns så självklart att vi behöver göra den tillsammans. Det vore konstigt om vi på något sätt valde att, nej, men vi vill vara kvar, vi vill fortsätta vara världsmästare på det gamla sättet, även fast invånarna har andra både behov och förväntningar och förmågor och så att det känns lite härligt på något sätt, att vi är så många som vill och jag kan ju tänka på mig själv. Vi blir ju alla patienter någon dag, vi blir gamla, äldre med tanke på hela det här sjukdomspanoramata, att det är så enormt många numera, hälften som lever med kronisk sjukdom. Att den vård vi har idag inte riktigt är anpassad. Ja, men jag framtiden tycker jag känns spännande och positiv.

LISBETH: Och vi var ju inne på det. Nu är vi precis i planeringsstadiet för höstens ledarskapsprogram och då har vi ännu mer, du sa nästan tvåusen deltagare, Annelie. Vad betyder det här för framtiden?

MARIE: Hoppas att det betyder jättemycket. Jag tänker att det är så många, det blir en sån stark rörelse. Vi är många som vill och om vi pratar om det här att ha kanske lite samma bild, samma språk och att ha fått kontakter. Det här ger ju

enorma möjligheter också till nätverkande och till att inspireras och ta hjälp av varandra. Det ska bli jätteroligt. Jag känner mig glad och stolt. Det känns som ett stort ansvar att förvalta.

ANNELI: Och jag tänker att vi trodde att det var mättat efter förra omgången och så ökar vi med lika många som vi hade i våras. Och jag tror att det här kommer att ha stor betydelse och att vi kommer få fortsätta prata om det och vi ska försöka leva som vi lär. Vi ska anpassa oss efter behoven och ge det stöd som vi tror behövs och det kommer vi få veta eftersom vi har dialoger med deltagarna om hur det ser ut. Det är en rörelse, en movement, det är NHS, det är många fötter och händer och huvuden som rör sig framåt så det kommer ha stor betydelse.

MARIE: Precis som du var inne på Anneli, vi stämmer hela tiden av allting inför varje seminarium, vi stämmer av med deltagarna så vi designar mycket av programmet. Så att det verkligen möter behoven och då tänker jag att sen om man nu skulle tänka ännu längre, om vi pratar framtid att våren 2022, då kanske behoven ser annorlunda ut och att då får vi möta dem utifrån de behoven. Att det inte är precis samma ledarskapsprogram eller så. Ja, vi måste också leva som vi lär så att vi möter behoven som chefer och ledare.

LISBETH: Jag tycker ju också att redan nu så har vi skruvat lite grann till hösten, vad har vi lärt oss? Vad skulle vi behöva fördjupa kanske eller så? Jag tänker också, vi har ju haft några citat som har följt oss genom utbildningen och ett av dem är ju att vara den förändring du vill se och tänk med alla de här människorna som just är den förändring du vill se. Det är klart att det skapar skillnad, att det gör skillnad. När så många tusentals personer som har någon typ av ledande position lever den förändring man vill se. Jag tänker också att Nära vård och att det är ett annat perspektiv, det har vi pratat mycket om. Så jag tycker vi ska höra på de sista rösterna från programmet om just det här med perspektivskiftet.

PRESENTATÖR: Vad är din syn på Nära vård? Vi lyssnar till Gabriella Mueller Prabin socialchef, Kumla kommun.

GABRIELLA: För 100 år sedan tror jag så skrev jag en magisteruppsats kring samverkan mellan skola och socialtjänst och då pratade jag ganska mycket om att människor är hela, vi väljer ju att dela dem i en arm, ett ben och ett huvud någonstans och så. Men om vi i stället väljer att se hela människan och vi väljer att möta människan utifrån vad den behöver, inte utifrån hur vi har organiserat oss det. Det är väl det skulle jag säga är det viktigaste tycker jag.

PRESENTATÖR: Anna-Lena Danielsson, ordförande för hälso- och sjukvårdsnämnden och regionråd i region Västerbotten.

ANNA-LENA: Jag skulle säga så här att man alltid har sagt att man har patienten i centrum, alltid så länge jag känner till och det har man på det ena eller andra sättet, men nu så är det utifrån patienten och om medborgarnas önsknings också. Jag kanske själv vill följa min utveckling av min sjukdom på ett helt annat sätt och kunna ta kommandot över min sjukdom på ett helt annat sätt än man har gjort tidigare och då behöver vi tänka annorlunda. Då kan vi inte bara tänka utifrån, hur professionen jobbar inom vården utan då måste vi tänka utifrån medborgarna vad är det som är bäst för mig som medborgare?

LISBETH: Ja dom sammanfattar ju väldigt fint det som jag tycker vi har pratat så mycket om. Vi ska snart börja avrunda det här samtalet. Men är det nånting sånt där som ni känner att det här måste vi säga om ledarprogrammet eller så som vi inte har pratat om.

MARIE: Och det finns säkert massor. Det finns så mycket att prata om kring programmet. Jag hoppas att det verkligen stimulerar till både ny kunskap men också mod att testa och göra och liksom en glädje i att vara en del av den här rörelsen. Ja, det kanske har framgått redan.

LISBETH: Tänker du något Anneli?

ANNELI: Men jag tänker och med risk för att upprepa mig så tänker jag att alltså det som har varit väldigt betydelsefullt för mig när man tänker att det här

kunskapskonceptet, alltså kunskapsdelen i det här är annorlunda än andra program som jag själv har deltagit i och som jag har varit med att arbeta med. Men det är det värdelogiska, det är nyttoperspektiv för dem vi är till för som har starka trådar i allt vi gör, för vem gör vi det och är vi involverade och inbjudande? Och jag tror att det ska känneteckna vår relation med deltagarna och deltagarnas relation med invånarna. Så att det är väl det här möjligtvis, att förstärka det där med att vi lever lite med en fot i luften och det är helt okej. Vi prövar oss fram och det blir stabilt om vi håller varandra i handen över mellanrummen. Vi är i rörelse och det är häftigt.

LISBETH: Och jag tänker egentligen att det ni säger, vi pratade om ett citat här men vi har ju också ett annat. Att det som handlar om att vill du gå fram snabbt så gå ensam, vill du gå långt, så gå tillsammans. Ja för jag tänker också det som ni är inne på, det är ju också en känsla av att finnas tillsammans med många andra som vill det här

MARIE: Jag skulle säga att det här kanske är egentligen en bra sammanfattning av programmet. Dels så är ditt eget görande som kommer att vara viktigt i omställningen. Det du gör som chef och ledare kommer ha betydelse, men också det vi gör tillsammans. Det räcker inte bara med det ena eller det andra, utan vi måste se båda dom här sakerna och det pratar vi en hel del om i programmet. Att vi skiljer på dem och båda behövs.

LISBETH: Om man är nyfiken på fler saker om programmet, var hittar man information, hur kan man få veta mer?

MARIE: Man kan absolut få veta mer och det ligger på vår webbsida om Nära vård. På SKRs sida, www.skr.se/naravard. Och där finns även Klara Palmberg Broryds handbok om man är intresserad av att läsa mer om att leda och driva utveckling i komplexa system som är ofantligt bra. Jättebra skulle jag säga att den boken är.

LISBETH: Precis och då tänker jag att dom var ju så inne på det andra perspektivet och Nära vård. Vad är nära för er? Vem vill börja?

MARIE: Nära för mig? Nära ja, det har vi kanske varit inne på flera gånger. Det är ju inte nära fysiskt. Man kanske nära med en vårdgivare, en person, något ställe där jag känner att jag är kanske känd. Vi har någon relation. Någon jag känner mig trygg med för att återupprepa det ordet.

LISBETH: Anneli?

ANNELI: Ja. Nära för mig betyder, nära är också som vi har hört flera gånger här, det är inte bara i tid eller i fysiska rummet utan att bli sedd som en hel människa. Att vara i relation, i allians med den som jag får stöd av. Det är att vara nära för mig. Att bli sedd som en hel människa. Det tänker jag är Nära för mig, det är väldigt viktigt. Jag distanserar mig när jag blir sedd som en del, en delmängd av mig själv. Och det blir väldigt långt ifrån hur jag vill vara och leva och hur jag vill vara som professionell och hur jag är som människa. Nära är att bli sedd som en hel människan. Det är mitt sammanhang.

LISBETH: Tack så mycket och tack för att ni ville vara med i Näravårdpodden.

MARIE: Tack så jättemycket för att vi fick vara med.

ANNELI: Stort tack Lisbeth för att vi fick vara med.